

ОКСАНА САПЕЛЯК: МИСЛЕННЯ В СТРУКТУРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПІДНОСТІ

Роман ЯЦІВ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1509-5367>

доктор історичних наук, професор,

Львівська національна академія мистецтв,

кафедра художнього дерева,

вул. В. Кубійовича, 38, 79011, Львів, Україна,

e-mail: jaciv@ukr.net

Широкий діапазон наукової й громадсько-культурної активності Оксани Сапеляк, здається, не сприяє фокусуванню уваги на основному, що визначає її діяльнісний статус уже впродовж багатьох десятиліть. Але, можливо, саме така збірність націєтворчих зусиль стане найкращим ключем до розуміння того, ким є для сучасної України ця визначна дослідниця історії та етнології, музейниця, політична і громадська діячка, сподвижниця відновлення державності України. І справді, Оксана Сапеляк в усіх своїх іпостасях випромінює світлість. Кожну справу вона задумує в структурній моделі духовно-культурної місії та форми, що визначатиме її адресність і коефіцієнт суспільної значимості.

Колеги Оксани Сапеляк по Інституту народознавства НАН України завжди можуть підтвердити, що від самих початків формування нової парадигми розвитку академічної науки вже у незалежній Україні дослідниця слідувала меті актуалізації традицій Наукового товариства імені Шевченка, дійсною членкинею якого вона стала у 2017 році. Пріоритетність наукової діяльності підтверджена її системною працею над питаннями сегменту духовності як у традиційній культурі українців в історичній динаміці розвитку, так і в складних трансформаціях життя української еміграції XX ст., зокрема в аспектах інституцій Церкви та національних громадсько-культурних практик поза Батьківщиною.

Наукові погляди Оксани Сапеляк формувалися в колі її колег по відділу етнографії (згодом етнології сучасності) ІН НАН України. Ранні дослідницькі студії вона реалізувала під керівництвом Юрія Гошка, а від 1991 р. — Степана Павлюка. На зламі 1980—1990-х років гартувалася її творча воля, укладалася дослідницька стратегія та вироблялася авторська наукова методологія. Очолюваний молодим керівником Степаном Павлюком колектив виробив нові, далекосяжні напрямки історичних, етнологічних, фольклористичних і мистецтвознавчих досліджень. Працювала поруч з Романом Кирчівим, Зоряною Болтарович, Ганною Горинь, Михайлом Рожком, Григорієм Дем'яном, Михайлом і Лідією Худадами та ін., інтегруючи в свої публікації напрацювання класичної історіографії, а також здійснюючи експедиційні практики. З дистанції часу підтвердилося, що схвалені комплексні наукові дослідження «Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат», історико-етнографічні дослідження етно-регіонального характеру («Гуцульщина», «Лемків-

Фото на пам'ять, зліва направо: академік НАН України Степан Павлюк, ювілярка Оксана Сапеляк, Олег Денисовець, отець Іван Галімурка, Дарина Кульчицька, єпископ Максим Рябуха

щина», «Полісся» та ін.), посібник «Українське народознавство», як і розробка «Концепції вивчення українського народознавства в сучасній національній школі» з часом набули фундаментального значення для української академічної науки в цілому.

Зростання наукових потуг Оксани Сапеляк у 1990—2000-х роках синхронізувалося з її активністю в громадській праці («Союз Українок»), а також адміністрування в органах місцевої влади. Ця сфера діяльності суттєво утруднила можливості реалізовувати обрані дослідницькі напрямки, натомість дала нагоду виразніше відчувати значення інтелектуальної складової при формуванні державницького мислення і національної свідомості. Тому, повернувшись до праці в Інституті народознавства НАН України, Оксана

Сапеляк ще більш впевнено програмувала свої чергові наукові зусилля, вийшовши на нові теми, що суттєво збагачували українську науку і фактологічно, і методологічно. Стосувалося це питань етнопедагогіки, історії етнології та Української Церкви, міграції, культурно-інституційного життя в українській діаспорі тощо.

У кожній лінії дослідницької стратегії Оксани Сапеляк проявилася не лише національно зорієнтована вмотивованість, але й висока компетентність та сумлінність при розкритті теми. Сумарно всі її напрацювання вибудувалися на широкій духовно-ціннісній платформі, яка репрезентує авторку як одну з найбільш яскравих постатей української школи гуманітаристики кінця XX—початку XXI століття.